

Кадлубович Т.І.
канд. політичних наук,
доцент кафедри філософії, політології
та українознавства
Київський національний університет
технологій та дизайну

РІВЕНЬ ДОМАГАНЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ОСНОВА ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ

Реформування української освіти передбачає, що результатом навчання стануть не лише ерудовані та висококваліфіковані спеціалісти зі сформованими компетенціями, але й успішні особистості, конкурентноздатні та креативні.

Для науковців актуальним стає вивчення чинників успішності, одним з яких є рівень домагань особистості. Відомо, що формування рівня домагань відбувається в період «ранньої юності, коли приймаються відповідальні рішення, що визначають усе майбутнє життя людини: формування світогляду та переконань, пошук сенсу життя, професійне та особистісне самовизначення» [3], у процесі соціалізації, коли відбувається пошук свого місця в майбутньому самотійному житті.

Рівень домагань особистості є індивідуальною характеристикою, яка визначає спрямування діяльності людини на певне досягнення. Вивченням проблеми рівня домагань особистості з початку ХХ ст. займалися відомі вчені: К.Левін, Ф.Хоппе, Х.Хекхаузен, Б.Ананьєв, І.Бех, Л.Божович, Л.Бороздіна, Л.Виготський, Г.Костюк, С.Максименко та ін. Наукова література характеризує рівень домагань як ідеальну мету з певним ступенем складності; як фактор вибору наступної мети, що залежить від переживань успіху або невдачі у попередніх діях; як чинник, що формує самооцінку особистості.

Дослідники встановили, що особистість завжди орієнтована не лише на досягнення реальної мети, але й на ствердження самої себе, тобто досягнення ідеальної мети. К.Левін вважав, що розуміння відмінностей між реальною та ідеальною метою є ознакою нормального розвитку особистості, а тому потрібно прагнути сформувати у людини адекватний рівень домагань.

Рівень домагань є основою для успішної діяльності людини, оскільки впливає на вибір нею мети та складності завдання. Встановлено, що ситуація успіху сприяє підвищенню рівня домагань, ситуація невдачі – знижує його. Причому, за результатами досліджень М.Юкнат [4], підвищення або зниження рівня домагань залежить від інтенсивності переживання ситуації успіху або невдачі.

Ф.Хоппе, щоб описати прагнення людини мати високий рівень досягнень, пропонує поняття «Я-рівень». Сучасна психологія розуміє таке прагнення як мотив досягнення, тобто «прагнення підвищувати свої здібності та вміння або підтримувати їх на можливо більш високому рівні

в тих видах діяльності, по відношенню до яких досягнення вважаються обов'язковими...» [4]. Б.Зейгарник вважає, що поняття «Я-рівень» тотожне поняттю «самооцінка». Причому, зниження рівня домагань призводить до прагнення уникнення невдачі, або, прагнення реалізувати успіх при вирішенні найбільш складних завдань. Тому рівень домагань особистості викликає конфлікт між прагненням досягнути ідеальної мети та страхом перед невдачею. У такому випадку говорять про наявність внутрішніх конфліктів, які особливо яскраво виявляються у талановитих та обдарованих особистостей. Саме вони часто мають підвищений рівень домагань і успіхи пояснюють власними зусиллями, а ситуації невдачі – обставинами.

Якщо у людини низька самооцінка, і вона відчуває себе нездатною вирішувати складні завдання, то навіть у випадку успішного результату, така людина обирає наступне завдання невисокої складності. У такому випадку можна говорити про низький рівень домагань особистості. Але людина із завищеною самооцінкою часто переживає невдачу із-за того, що обирає для себе надто складне завдання, тобто наявний високий рівень домагань.

Звичайно, оптимальним варіантом була б відповідність адекватної самооцінки особистості, яка не має внутрішніх конфліктів, сбалансована та гармонійна, з рівнем домагань. Але, наприклад, Л.Бороздіна вказує на неспівпадіння рівня самооцінки та рівня домагань особистості. Так, результатами досліджень встановлено, що людина з низькою самооцінкою може мати високий рівень домагань, а висока самооцінка породжує низький рівень домагань. У першому випадку людина прагне замаскувати низьку самооцінку, приховати сумніви та незадоволеність собою вибором надскладних завдань. Така ситуація призводить до недовіри, підозрливості, агресивності, невдач. Низький рівень домагань при високій самооцінці можна пояснити страхом людини втратити статус, бажанням уникнути ризику, не перенавантажуватися.

Дослідження Х.Хекхаузена [4] та інших науковців показали, що рівень домагань підвищується у ситуації, коли завдання має велике значення для особистості. На рівень домагань впливають також стандарти референтної групи, присутність «значимого іншого» або ситуація оцінювання.

Таким чином, рівень домагань може бути адекватним, тобто відповідати здібностям та можливостям індивіда, та неадекватним – заниженим або завищеним [1]. Людина, яка має реалістичний рівень домагань, впевнена у власних силах, наполеглива при досягненні мети, критично ставиться до результатів власної діяльності, продуктивна. А тому можна стверджувати, що формування адекватного рівня домагань є основою досягнення успіху.

Література

1. Большой психологический словарь онлайн //

https://www.psychologist.ru/dictionary_of_terms/?id=2698

2. Дмитрієва С. М., Бутузова Л. П. Психологічні особливості самооцінки та рівня домагань старшокласників // Наука і освіта. – 2016. – №5. – 166-172.
3. Кон И. С. Психология юношеского возраста / И. С. Кон // Проблемы формирования личности. – М.: Просвещение, 1989. – 175 с.
4. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 860 с.

Черняк Д.С.

канд. соціологічних наук,
доцент кафедри філософії, політології
та українознавства

Корейба М., студ. гр.БХФ-2-20

Київський національний університет
технологій та дизайну

ПРОФЕСІЯ КУЛЬТУРОЛОГА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Популярності на ринку освітніх послуг в Україні та світі сьогодні набирає спеціальність «Культурологія». Професія культуролога належить до творчої, інтелектуальної праці, професій категорії «людина – художній образ» та підходить для тих осіб, які мають витончений естетичний смак та бажають працювати з культурним надбанням людства.

Аналіз культури, духовних цінностей допомагає визначити рівень розвитку соціуму, пояснити суспільні процеси та явища, які відбуваються в ньому, а саме це робить професію затребуваною в суспільстві.

Культуролог – спеціаліст в галузі історії та теорії культури, взаємозв'язків культурних явищ та процесів, збереження культурного надбання, вивчає суспільство з огляду на його історію, мистецтво, духовність.

Визначними спеціалістів-культурологів є особистісні якості, серед яких: розвинуті розумові здібності, аналітичне та критичне мислення, досконала пам'ять та розвинута уява, цілеспрямованість та наполегливість, спостережливість, комунікативні навички, вміння працювати одноосібно і в команді, приймати відповідальні рішення, ерудованість, креативність. Важливе значення в професійній діяльності мають організаторські здібності, навички ведення переговорів, знання іноземних мов, вміння аналізувати наукову літературу та викладати власні думки у наукових статтях, тезах наукових конференцій, есеях, володіння методологією наукових досліджень, створення презентацій та відеоматеріалів, творчих проєктів, опанування сучасними мультимедійними технологіями.

Перспективність професії зумовлена можливістю працювати за широким профілем, в різних сферах професійної діяльності, оскільки культурологи знаються на філософії, соціології, релігієзнавстві, етнографії,